

GENTAGELSEN 1

– Et forsøg i den eksperimenterende psykologi

*Du kan jo rejse til Berlin, der har
du været engang før*

Da eleaterne – det vil sige filosoferne fra den eleatiske skole i oldtidens Grækenland, der begrundede opfattelsen af tilværelsen på en dialektisk, begrebsmæssig erkendelse og forkaster sansningen, – nægtede bevægelsen, optrådte, hvad enhver ved, Diogenes som opponenter; han optrådte virkelig; for han sagde ikke et ord; men gik blot nogle gange frem og tilbage, hvorved han mente tilstrækkeligt at have modbevist påstanden.

Da jeg i længere tid havde beskæftiget mig, lejlighedsvis i det mindste, med det problem, om en gentagelse er mulig og hvilken betydning den har, om en ting vinder eller taber ved at gentages, faldt det mig pludselig ind: Du kan jo rejse til Berlin, der har du været engang før, og overbevise dig selv om, at en gentagelse er mulig og hvad den har at betyde.

I mit hjem var jeg næsten gået i stå over dette problem. Man kan sige hvad man vil derom; det vil komme til at spille en såre vigtig rolle i den nyere filosofi, for gentagelse er et afgørende udtryk for hvad 'erindring' var hos grækerne.

Som da disse lærte, at al erkendelse er en erindring, således vil den nye filosofi lære, at hele livet er en gentagelse.

Ruinerne efter Elea, latin: Velia, antik by i Lukanien i det sydlige Italien, med byen Ascea i baggrunden. Elea blev grundlagt 540 f.v.t. af grækere fra Lilleasien. Byen var hjemsted for filosoferne Parmenides og Zenon, der var grundlæggerne af den eleatiske skole.

Den eneste nyere filosof, der har haft en anelse herom, er den tyske filosof Gottfried Wilhelm Leibnitz.

Gentagelse og erindring er den samme bevægelse, kun i modsat retning; for hvad der erindres, har været, gentages baglæns; hvorimod den egentlige gentagelse erindres forlæns.

Derfor gør gentagelsen, hvis den er mulig, et menneske lykkeligt, mens erindringen gør ham ulykkelig, under den forudsætning nemlig, at han giver sig tid til at leve, og ikke straks, i sin fødselsstund, finder på et påskud til at liste sig ud igen af livet, f.eks. at han har glemt noget.

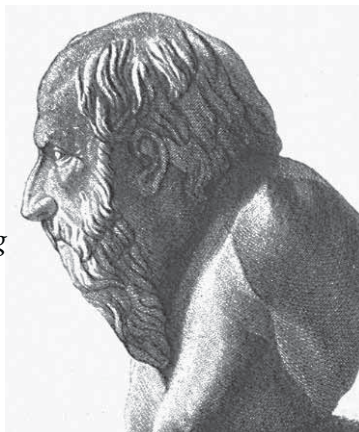
Erindringens kærlighed er den ene lykkelige, har en forfatter sagt.

Deri har han også fuldkommen ret, når man blot erindrer, at den først gør et menneske ulykkeligt.

Filosoffen Parmenides (ca. 525-450 f.v.t.). Han hævdede i digtet Om naturen, at enhver forandring i det eksisterende er en umulighed: Alt værende er evigt og uforanderligt, for hvis det værende kunne forandre sig, ville det blive ikke-værende og det er en umulighed. Parmenides og den eleatiske skoles ide om, at alt er evigt og uforanderligt havde indflydelse på Sokrates' dialektik og dermed Platons idelære.

Diogenes (ca. 412-323 f.v.t.). Græsk filosof fra Sinope i Lilleasien. Grundlægger af kyniskernes skole. Han var mere praktiker end teoretiker. Han levede det meste af sit liv på gaden og tiggede sig til dagen og vejen. Den anekdote som Kierkegaard nævner er kun en ud af mange om ham. Han begik selvmord, efter sigende ved at holde op med at trække vejret.

Gentagelsens kærlighed er i sandhed den ene lykkelige. Den har, ligesom erindringens, ikke håbets uro, ikke opdagelsens ængstende eventyrlighed, men heller ikke erindringens vemod, den har øjeblikkets salige sikkerhed.

Håbet er en ny klædning, stiv og stram og glimrende, dog har man aldrig haft den på, og ved derfor ikke, hvorledes den vil klæde en, eller hvorledes den sidder.